

De Minister van Veiligheid en Justitie
Mr. I.W. Opstelten
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Datum
29 februari 2012

Uw Kenmerk

Ons Kenmerk

Onderwerp

Aanpassing van de Wet militaire strafrechtspraak, het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet militair tuchtrecht in verband met gewijzigde regelgeving en herstel van technische onvolkomenheden

Geachte heer Opstelten,

Bij brief van 5 januari 2012, kenmerk 5720877/11/6, heeft U aan de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (verder: NVvR) ter advisering toegezonden:
het concept-wetsvoorstel aanpassing van de Wet militaire strafrechtspraak, het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet militair tuchtrecht in verband met gewijzigde regelgeving en herstel van technische onvolkomenheden (verder: het wetsvoorstel).

Dit advies is voorbereid door leden van de NVvR en vastgesteld door de Wetenschappelijke Commissie van de NVvR.

Strekking van het wetsvoorstel

Volgens de concept-memorie van toelichting omvat het onderhavige voorstel van rijkswet de aanpassing van de Wet militaire strafrechtspraak, het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet militair tuchtrecht aan gewijzigde regelgeving. Daarbij moet in het bijzonder gedacht worden aan de veranderingen in de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren (verder: Wrra) en de Wet op de rechterlijke organisatie (verder: Wet RO) waartoe de Wet organisatie en bestuur gerechten (Stb. 2001, 582) en de Wet Raad voor de rechtspraak (Stb. 2001, 583) hebben geleid. Daarnaast wordt van de gelegenheid gebruik gemaakt om een aantal onvolkomenheden - voor een deel al langer gesignaleerd in de rechtspraak en rechtsgeleerde literatuur - in de Wet militaire strafrechtspraak, het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet militair tuchtrecht te herstellen en de redactie van artikelen waar nodig te moderniseren.

Algemene opmerkingen

De wetgeving met betrekking tot de militaire strafrechtspleging heeft al (meer dan tien) jaren dringend groot onderhoud. Tot nu toe is verzuimd om deze wetgeving aan te passen aan de

veranderingen in de rechterlijke organisatie, die per 1 januari 2002 werden doorgevoerd door wijziging van de Wet RO en andere regelgeving.¹

De NVvR juicht het toe dat de in 2003 vastgelopen pogingen om de militaire strafrechtspleging up-to-date te brengen thans weer ter hand zijn genomen.

De NVvR is het op hoofdlijnen eens met de inhoud van het wetsvoorstel, dat overigens vooral wijzigingen met een technisch karakter bevat. Op een aantal punten heeft de NVvR commentaar van (wets)technische aard² en verder doet zij enkele aanbevelingen met organisatorische strekking.

Aanbevelingen van organisatorische aard

1.

In artikel 6 van de Wet militaire strafrechtspraak (WMS) zijn de benoemingsvereisten voor de militaire leden van de militaire kamers van de rechtbank Arnhem opgenomen, alsmede de duur van hun benoeming. Artikel 9 WMS, dat naar artikel 6 verwijst, regelt deze onderwerpen met betrekking tot de militaire leden van het gerechtshof Arnhem. Een militair lid moet actief dienend militair zijn en mag niet ouder zijn dan zestig jaren; de benoeming kan maximaal tweemaal vier jaar bedragen.

Naar de mening van de NVvR verdient het aanbeveling om deze termijnen te verruimen.

De leeftijd waarop militairen met pensioen gaan is inmiddels aanzienlijk verhoogd en zal in de toekomst allicht verder stijgen, zeker voor de rangen

-kolonel en hoger- waar het hier om gaat. De leeftijd van zestig jaar zou daarom verhoogd dienen te worden; in feite kan een leeftijdsgrens zelfs helemaal worden gemist omdat de eis van actieve dienst volstaat om te waarborgen, dat het militaire lid voldoende actuele kennis heeft van de militaire organisatie en haar bijzondere kenmerken.

Voor wat betreft de benoemingsduur geldt dat de overgang van een dienstplichtleger naar een beroepsleger het aantal justitiabelen aanzienlijk heeft gereduceerd. Ook is een aantal criminogene factoren (zoals verveling, het onvrijwillige karakter van het militair zijn, geringe beloning) weggevallen.³ Dit betekent dat het aantal militaire straf- en tuchtzaken aanzienlijk minder is dan voorheen. Daarbij dient bedacht te worden, dat de militaire leden alleen in de meervoudige kamers zitting hebben, waarin uitsluitend de zwaardere strafzaken worden behandeld. Het aantal van dat soort zaken is daarom afgenomen, waardoor de opbouw van de rechterlijke ervaring van de militaire leden langzamer verloopt. Dit geldt met name de militaire leden van het gerechtshof, die immers niet tevens gedurende de rest van hun werktijd als raadsheer-plaatsvervanger rechterlijke werkzaamheden verrichten. Anderzijds kan de expertise van de militaire leden niet worden gemist, juist in de zaken "waar het erop aankomt."

Het verdient naar de mening van de NVvR daarom aanbeveling, dat de zittingsduur van de militaire leden driemaal vier jaar kan belopen. De hiervóór genoemde aanbeveling geeft daar voldoende ruimte voor.

2.

Het gerechtshof Arnhem kent uitsluitend een *meervoudige* militaire kamer (artikel 68 Wet RO). Dat betekent dat iedere zaak in hoger beroep meervoudig moet worden behandeld, ook appellen van kantonovertradingen of van simpele politierechterzaken. Hoewel dat naar hun aard niet de meest bewerkelijke zaken zijn en ook niet van een groot probleem kan worden gesproken, verdient het naar de mening van de NVvR aanbeveling dat de wetgever zich dit realiseert en hierover expliciet een standpunt bepaalt. De huidige situatie lijkt enigszins "per ongeluk" af te wijken van wat ten aanzien van de commune strafrechtspraak praktijk is.

¹ Zie voor een overzicht van de daardoor ontstane moeilijkheden: R. van den Heuvel, De lijdensgeschiedenis van het militaire recht, MRT 2009, p. 105.

² Zie de bijlage.

³ Zie nader: R. van den Heuvel, Militaire Strafrechtspraak: de praktijk, MRT 2008, p. 97.

Iets soortgelijks kan worden opgemerkt ten aanzien van artikel 55 Wet RO. Dit artikel lijkt uit te sluiten dat in militaire zaken een enkelvoudige raadkamer van de rechtbank optreedt, zulks in afwijking van het bepaalde in artikel 21 Sv.

3.

In artikel II, onderdeel BB wordt artikel 114, derde lid van het Wetboek van Militair Strafrecht (MSr) gewijzigd. De NVvR vraagt zich af of de vervanging van "door Ons" door "bij algemene maatregel van rijksbestuur" wel gelukkig is. Het wijzigen van rijksregelgeving is in het verleden meermalen nogal moeizaam gebleken.

4.

Artikel VI, onderdeel C beoogt het wetsvoorstel aan te passen aan de situatie, die zal ontstaan na invoering van de Wet herziening gerechtelijke kaart. De vervanging van "hoofdplaats" (= Arnhem) door "zittingsplaatsen" is echter te ruim. Er is geen goede reden waarom een militaire kamer van de rechtbank of het hof behalve in Arnhem ook in Zutphen, Zwolle of Almelo (v.w.b. de rechtbank Oost-Nederland) of Leeuwarden (v.w.b. het hof Arnhem-Leeuwarden) zitting zou houden, anders dan op grond van de algemene mogelijkheid daartoe. Daarom ware, om onduidelijkheid te voorkomen, "zittingsplaatsen" te vervangen door "zittingsplaats Arnhem".

Bijlage

In de bijlage treft U een aantal opmerkingen van (wets)technische en taalkundige aard aan. Uitgangspunt hierbij is dat hetgeen al in de Wet RO, het Wetboek van Strafvordering of ander commune wetgeving is geregeld, niet óók in de WMS, het Wetboek van Militair Strafrecht of de Wet militair tuchtrecht (WMT) hoeft te worden geregeld. Vanwege de automatische doorwerking verdient verwijzing de voorkeur, gelet op de gebleken inflexibiliteit van de wijziging van rijkswetten, die de militaire strafrechtspleging voortdurend parten speelt.

Conclusie

De NVvR staat positief ten opzichte van het voorliggende wetsvoorstel. Zij is verheugd, dat eindelijk het achterstallig onderhoud aan de militaire strafrechtspleging wordt aangepakt. De NVvR doet daarnaast een aantal aanbevelingen van organisatorische aard.

Namens het bestuur van de NVvR,
de Wetenschappelijke Commissie,

voorzitter

Bijlage

1. Artikel I, onderdeel F: in het nieuw voorgestelde vierde lid van artikel 6 WMS kan de zinsnede “en de artikelen 13a tot en met 13g van de Wet op de rechterlijke organisatie” beter vervallen. Dit staat immers al in artikel 68 Wet RO.
2. Artikel I, onderdeel H: het zelfde geldt voor de zinsnede “Deze kamer oordeelt ook over het beklag, bedoeld in artikel 12 van het Wetboek van Strafvordering.” in het voorgestelde artikel 8, eerste lid WMS.
3. Artikel I, onderdeel M: in het voorgestelde artikel 13, derde lid WMS ware “waarnemende leden van het openbaar ministerie” te vervangen door “waarnemende militairen” of “waarnemers”. Door de waarneming wordt men immers geen *lid* van het openbaar ministerie.
4. Artikel I, onderdeel N: mobiele rechtbanken worden alleen met het oog op bijzondere omstandigheden ingesteld (artikel 10 WMS). De NVvR vraagt zich daarom af wat de zin is van benoeming van rechterlijke ambtenaren in opleiding of gerechtsauditeurs bij een mobiele rechtbank (voorgesteld artikel 14, eerste lid WMS).
Eveneens vraagt de NVvR zich af wat, gelet op genoemde bijzondere omstandigheden, de goede zin is van de van overeenkomstige toepassing verklaring (in het voorgestelde derde lid van artikel 14 WMS) van artikel 14, vijfde lid Wet RO (ontslag op eigen verzoek van buitengriffiers) op waarnemende militairen bedoeld in artikel 14, tweede lid WMS. Het wil de NVvR voorkomen dat zodanige aanwijzing een verplichtend karakter heeft.
5. Artikel I, onderdeel Q: binnen artikel 17 WMS kan de consistentie worden vergroot door in het voorgestelde derde lid de zinsnede “het bevelsgebied van de hoogste bevelvoerende militair in Aruba, Curaçao en Sint Maarten en in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba” te vervangen door “het in het eerste lid bedoelde bevelsgebied”.
6. Artikel I, onderdeel R: opmerking 5. geldt evenzeer ten aanzien van het voorgestelde zevende lid van artikel 18 WMS.
7. Artikel II, onderdeel T: “In de artikelen 63” moet zijn “In artikel 63”.